

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРКАСЬКОГО РЕГІОНУ

Розглянуто значення регіональної промислової політики в регулюванні промислового розвитку регіону. Проаналізовано особливості промислового розвитку регіону та регіональні умови реалізації потенціалу промислових підприємств з огляду на сучасні тенденції структурної перебудови національної економіки. Сформульовано основні пріоритетні напрямки та заходи, спрямовані на покращення умов бізнес-середовища регіону.

The value of regional industrial policy in adjusting of industrial development of region and regional terms of achieving the potential of industrial enterprises are considered, taking into account the modern tendencies of structural alteration of national economy. Basic priority directions and measures, directed on the improvement of terms of business environment of region are formulated in the article.

Постановка проблеми. Територія України має суттєві відмінності для ведення бізнесу. Серед ряду причин, що стали наслідком такої ситуації, є неоднозначна економічна політика Радянського Союзу щодо пріоритетності розвитку на території України важкої промисловості з одночасним ігноруванням потреб і запитів соціального характеру; домінування сировинного, ресурсо- та енергомісткого характеру промислового виробництва. Сучасний етап розвитку промислового сектору економіки України характеризується низьким рівнем процесів капіталізації, інвестування, інформатизації та інноваційних технологій, які відбуваються в сегменті підприємницького середовища [1]. Відсутність тривалий час в незалежній Україні політики регіонального розвитку та інфраструктурно-правового забезпечення функціонування і розвитку регіонів України, тривале управління за принципом «на місцях» спричинили гальмування вирішення проблеми дисбалансу регіонального промислового розвитку та є суттєвою перешкодою для ефективного розвитку промислових підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Регіональні аспекти підприємницького середовища Черкаського регіону досліджували в працях Н.А. Азьмук (ефективність функціонування суб'єктів малого підприємництва на Черкащині), С.Л. Благодетелева-Вовк (оцінка економічної ефективності діяльності промислових підприємств м. Черкаси), Т.М. Качала (формування концепції розвитку регіонів України), Л.О. Петкова (оцінка якості економічного зростання регіонів України), В.І. Хомяков (управління потенціалом промислового комплексу Черкаської області), О.В. Черевко (механізми зниження рівня тіньової економічної діяльності). Разом з тим, розробка ефективних стратегій управління потенціалом промислових підприємств регіону та підвищення обґрунтованості управлінських рішень потребують врахування подальшої динаміки та тенденцій змін розвитку Черкаського регіону.

Постановка завдання. Мета статті – розглянути регіональні особливості формування підприємницького середовища промислових підприємств Черкаського регіону в сучасних умовах, що визначатимуть стратегії їх подальшого розвитку.

Основні результати дослідження. Пріоритетом державної політики на сучасному етапі економічного розвитку України є створення інтегрованого у світове виробництво промислового комплексу, здатного забезпечувати вирішення проблем соціально-економічного розвитку регіонів.

Важливим питанням залишається узгодження положень загальнодержавної та регіональної промислової політики. Нормативно-правове забезпечення промислового розвитку в Україні здійснюється відповідно до положень Державної програми соціально-економічного розвитку України, Державної програми розвитку промисловості на 2003 – 2011 роки. У Концепції загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2017 року наголошується на важливості ефективної взаємодії держави, регіону, бізнесу і суспільства з метою створення належної підтримки сприятливого конкурентного бізнес-середовища в країні, забезпечення економічного зростання на інноваційній основі. Позитивним фактом стала поява спеціальної правової бази управління регіональним розвитком: Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» (2005 р.), Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року (2006 р.), Концепція нової державної регіональної політики (2008 р.), а також програми та прогнози соціально-економічного розвитку регіонів.

Регіональна політика покликана сприяти формуванню автономного механізму розвитку підприємств регіону шляхом оптимального використання ресурсів; створення наукомістких та високотехнологічних виробництв, створення передумов для структурно-інноваційних змін, посилення зовнішньоекономічної діяльності. Цілеспрямовані заходи регіональної промислової політики здатні забезпечити ефективне стимулювання процесів планування розвитку підприємств регіону. Основним завданням регіональної промислової політики є поєднання галузевих і регіональних механізмів для забезпечення ефективності діяльності промисловості за рахунок: оптимізації регіональних промислових кластерів; використання сприятливих умов регіонів для розширення виробництв, спроможних позитивно впливати на галузеві та міжгалузеві результати діяльності; залучення для розвитку промисловості

державних і регіональних ресурсів; надання підтримки регіонам в створенні і освоєнні виробництва промислової продукції [2].

З огляду на геополітичне розташування та специфічні умови регіону, створення належних умов для розвитку промислового сектора та підтримка різних форм бізнесу регіону обумовлюється низкою чинників. На жаль урядові інституції та виконавчі органи в регіонах на даний час не достатньо володіють необхідною інформацією про регіональні особливості ведення бізнесу, а статистична інформація не в змозі задовольнити адекватні питання вітчизняних та іноземних інвесторів. Цінним джерелом інформації про основні чинники впливу на поведінку суб'єктів господарювання, зокрема на інвестиційну активність є опитування щодо ділових очікувань підприємств-суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема: Міжнародної фінансової корпорації (проект сприяння підприємству в Україні), Всесвітнього економічного форуму (рейтинги конкурентоспроможності), Міжнародного банку реконструкції та розвитку (підприємницьке середовище в Україні), недержавних аналітичних центрів, таких як АЦ «Академія», «Інститут Реформ», журнал «Експерт», Діловий тижневик «Контракти» та інші.

Черкаська область утворена 7 січня 1954 року і є однією із наймолодших серед областей України. Область входить до складу Центрального економічного району (разом з Кіровоградською областю). До її складу входить 20 районів, найбільшими містами є Черкаси, Сміла, Умань, Золотоноша, Канів. Область характеризується розвинутою промисловістю та сільським господарством. Територіальна структура промислового виробництва є досить нерівномірною. В структурі реалізованої промислової продукції по містах і районах найбільшу частку забезпечує м. Черкаси. З огляду на потенціал, що має регіон та перспективи його реалізації, створюються інструменти регулювання промислового розвитку. Значна частина завдань, що пов'язані з регіональним промисловим розвитком, виконується органами місцевого самоврядування, організаціями ринку і суб'єктами громадянського суспільства. Аналізуючи динаміку розвитку Черкаського регіону, можна виділити декілька періодів, кожен з яких вирізняється особливими тенденціями та ключовими проблемами.

1. Період тривалої соціально-економічної кризи (1991 – 1999 рр.) припадає на процеси становлення та розбудови України як молодої незалежної держави. Суттєві трансформації в економіці країни мали наслідком глибоку економічну кризу. В регіоні, як і по Україні в цілому, спостерігається від'ємна динаміка валової доданої вартості. Спад промислового виробництва у порівнянні з 1990 роком відбувається практично у всіх галузях промисловості (у 1995 році на 39,1%, у 1998 році – 49,7%, 1999 році – 49,6%). Так, у 1995 році позитивна динаміка виробництва продукції спостерігається тільки у деревообробній і целюлозно-паперовій промисловості (30,9%), тоді як найбільший спад припадає на паливну промисловість (86,6%), чорну металургію (77,4%), легку (72,8%) та борошно-круп'яну і комбікормову промисловість (74,7%). У 1998 році продовжується погіршення ситуації у паливної промисловості (99,1%), машинобудуванні і металообробці (64,8%), промисловості будматеріалів (74,8%), легкій промисловості (76,7%), борошно-круп'яній і комбікормовій (88,6%). Тільки починаючи з 1999 року в Черкаській області спостерігається припинення спаду промислового виробництва, вдається зберегти та закріпити цю позитивну тенденцію.

Позитивним моментом цього періоду стало формування необхідної юридичної основи для функціонування підприємництва як повноправної форми господарювання. Починаючи з 1991 року відбувається інтенсивне наростання темпів розвитку підприємницьких структур. У 1999 році найбільша частка наростання по районах і містах припадає на Черкаси (46,7%), Смілу (5,2%), Умань (6,2%) Черкаський (2,7%) та Шполянський (2,5%) райони. За галузями економіки найбільша частка підприємств припадає на промисловість (13,9%), торгівлю та громадське харчування (26,76%). Відбувається активізація налагоджування економічних зв'язків із зарубіжними партнерами. Область підтримує міжнародні економічні зв'язки з 106 країнами світу. Основними ринками збуту продукції є: Росія, Туреччина, Індія, Польща, Китай, Бразилія, США та Німеччина.

Забезпечення конкурентоспроможності економіки регіону стає можливим за рахунок збереження інфраструктури промислового комплексу та його структурної перебудови. Структурну перебудову в області розпочато перш за все на підприємствах оборонного комплексу, машинобудування, харчової промисловості. Програма «Черкащина – 2010» (1999 рік) серед основних пріоритетів національної перебудови визначає підвищення конкурентоспроможності виробництва і збільшення експортного потенціалу; освоєння випуску нових конкурентоспроможних товарів широкого вжитку; реалізацію енергозберігаючої моделі економіки; оновлення виробництва на науково-технологічній основі; реструктуризацію підприємств; створення відповідних ефективних регіональних структур [3].

2. *Період позитивної економічної динаміки в економіці регіону* (2000 – 2007 рр.) значною мірою досягається за рахунок активізації виробничого сектору, про що свідчить приріст валового регіонального продукту, який протягом даного періоду склав 329,6% та в розрахунку на одну особу – 369%. 2000 рік став першим роком економічного зростання з часу здобуття Україною незалежності. Вдається забезпечити помітний приріст виробництва в порівнянні з 1999 роком переважно за рахунок чорної металургії (11,5%), хімічної та нафтохімічної промисловості (11,1%), целюлозно-паперової (56,7%) та легкої промисловості (34,1%).

Як видно з табл. 1, впродовж 2000 – 2007 років спостерігається поступове збільшення кількості підприємств та зростання в 2,8 рази вартості основних засобів. Частка збиткових підприємств попри тенденцію до зменшення, залишається досить високою.

Таблиця 1

Основні показники розвитку промисловості Черкаської області [4]

Показник	Роки							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Кількість промислових підприємств-юридичних осіб	1076	1152	1265	1310	1318	1307	1252	1261
Індекси обсягу промислової продукції, % до попереднього року	107,4	111,9	107,5	128,3	111,5	113,6	103,7	124,8
Основні засоби промисловості (у фактичних цінах, на кінець року) млн грн	6267	6243	6208	6306	6870	7579	17508	17795
Середньорічна кількість працівників ПВП, тис. осіб	100,1	90,9	80,9	75,3	74,2	75,2	74,1	71,9
Частка збиткових підприємств, %	40,3	39,7	44,7	41,7	38,1	36,3	33,5	31,7
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування, млн грн	-22,1	-72,8	-134,3	-4,3	33,8	77,5	365,1	764,4
Рентабельність операційної діяльності промислових підприємств, %	1,8	0,5	-0,1	1,1	1,6	2,0	4,2	6,3

Фактично, тільки починаючи з 2004 року промисловими підприємствами одержано позитивний фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування. Негативним соціальним наслідком є зменшення середньорічної кількості працівників у промисловості на 28,7%.

У 2003 році показник темпу приросту по промисловості становив 28,3%, вище середнього по Україні (табл. 2). За таких умов, намітилась тенденція до скорочення регіональної диспропорції за критерієм виробництва промислової продукції. Зростання промислового виробництва у 2007 році на рівні 24,8% в 6,7 разів перевищило динаміку 2006 року та стало одним з основних чинників економічного зростання.

Таблиця 2

Індекси обсягу продукції промисловості за видами діяльності [4]

	Роки							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Промисловість	107,4	111,9	107,5	128,3	111,5	113,6	103,7	124,8
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	96,7	116,8	111,6	134,2	118,7	117,1	106,1	118,1
Легка промисловість	108,8	104,4	102	87,1	133,8	96	105	101,9
Целюлозно-паперове виробництво, видавнича діяльність	198,2	109,1	110,1	121,4	136,8	114,1	97,8	110,8
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	107,8	181,4	89,2	122,8	147,0	145,2	135,7	132,8
Хімічна та нафтохімічна промисловість	115,2	110,1	107,9	125,5	93,7	102,0	89,3	111,2
Машинобудування	109,5	125,4	105,9	152,0	125,6	154,0	126,9	197,3

Зміни у структурі обсягу реалізації промислової продукції протягом 2004 – 2007 років характеризуються зростанням питомої ваги машинобудування та зменшенням питомої ваги підприємств хімічної промисловості та деревообробної і целюлозно-паперової промисловості (табл. 3).

Високі темпи зростання частки машинобудівної галузі забезпечувались, в основному, за рахунок суттєвого зростання виробництва транспортних засобів та устаткування, що є наслідком динамічного розширення попиту з боку вітчизняних підприємств, які активізували інвестиційну діяльність та збільшили витрати на оновлення основних фондів, населення (в споживчому сегменті машинобудування), та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної інвестиційної продукції машинобудування на зовнішніх ринках [5].

Розташування області в центральній частині країни та близькість до столиці, наявність розвинутої

мережі автомобільних та залізничних доріг, визначають високий потенціал для залучення інвестицій. За висновками Динамічного рейтингу – 2003, Черкаська область зайняла друге місце після Закарпатської за високими темпами зростання показників діяльності як зовнішніх, так і внутрішніх інвесторів [6]. Однак, питання реалізації можливостей залучення інвестицій до цього часу залишається не вирішеним.

Таблиця 3

Структура обсягу реалізації промислової продукції, % [4]

	2004	2005	2006	2007
Промисловість	100	100	100	100
Добувна промисловість	1,8	1,9	1,9	1,9
Переробна промисловість, зокрема:				
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	38,9	39,0	36,0	35,2
Легка промисловість	1,7	1,3	1,6	1,3
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	1,5	1,4	1,3	1,2
Целюлозно-паперове виробництво, видавнича діяльність	7,0	6,4	5,7	4,4
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	1,3	1,6	1,6	1,4
Хімічна та нафтохімічна промисловість	24,9	24,8	25,1	23,5
Машинобудування	7,7	11,3	12,5	17,0
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	11,3	9,9	11,0	10,2

Відповідно до результатів опитувань МФК у 2005 році малих, середніх, великих, державних та приватних підприємств, серед основних перешкод для розвитку і зростання було визнано політичну нестабільність, регуляторні процедури і корупцію, тоді як у 2001 році респонденти вказували на низький попит, інфляцію, нерівні умови конкуренції, корупцію, регулювання бізнесу, недосконалу інфраструктуру [7]. У 2005 році за складовими інвестиційного рейтингу регіонів України, складеного Рейтинговою агенцією Інституту Реформ, Черкащина має наступні позиції: економічний розвиток – 10 місце, розвиток інфраструктури – 21, фінансова інфраструктура – 9, людські ресурси – 18, підприємництво та влада – 21. Комплексний показник вказує на 12 позицію [6].

Журнал «Експерт» у 2005 підготував рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України на основі 120 показників (90-для оцінки інвестиційного потенціалу і для розрахунку ризику). Черкаську область було включено до регіонів з середньою оцінкою інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику. Серед складових інвестиційного потенціалу регіон має найвищу оцінку господарського потенціалу, а інвестиційного ризику – фінансовий та криміногенний. Черкаська область, на думку журналу, відноситься до так званих базисних регіонів – основа, на якій будується економічний базис країни. Тому можна очікувати на підвищену зацікавленість інвесторів [8].

Завдання органів виконавчої влади першочергово полягає у визначенні стратегії розвитку регіону та в проведенні політики, що спрямована на її реалізацію. Розроблена у 2006 році стратегія розвитку економіки Черкаської області до 2015 року (2006 рік) орієнтується на ідеї виведення економіки області на динамічне зростання та впровадження інвестиційно-інноваційної моделі розвитку за рахунок розвитку високопродуктивного аграрного комплексу; розвитку високотехнологічного машинобудування; реструктуризації хімічної промисловості; розбудови та модернізації транспортної інфраструктури, розвиток зв'язку та телекомунікацій; завершення реалізації програми “Золота підкова Черкащини” [9].

3. *Період кризових явищ в умовах світової фінансової кризи* (2008 рік і по даний час) загострив існуючі структурні диспропорції в економіці України, виявив низьку результативність використання наявного потенціалу в боротьбі з кризовими явищами в економіці. Так, якщо у 2008 році в порівнянні з 2007 роком було досягнуто збільшення виробництва промислової продукції на 33%, то у березні 2009 року в порівнянні з березнем 2008 року спад промислового виробництва склав 17,3%. Серед факторів, які обумовили таку тенденцію в промисловості є: зниження купівельної спроможності населення; зростання цін в низці галузей переробної промисловості, що призвело до зростання складових собівартості продукції; звуження доступу більшості вітчизняних підприємств до кредитних ресурсів; зниження темпів приросту державних інвестицій в інфраструктурні проекти; сповільнення темпів економічного зростання в країнах-основних торговельних партнерах тощо [10].

З метою простежити найактуальніші тенденції розвитку економік регіонів діловим тижневиком «Контракти» підготовлено спецпроект – рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України за I квартал 2008 року, відповідно до якого було зведено в інтегральну оцінку 23 показники з 5 груп: інвестиційна активність, реальний сектор і фінанси, розвиток інфраструктури, споживчий сектор, соціальний розвиток. Черкаська область посіла 17 місце. Область є однозначним лідером за розвитком фінансової сфери і реального сектору (хімічна промисловість, автомобілебудування) та посідає 1 місце. Разом з тим, інвестиційну активність стримує недостатній розвиток інфраструктури (23 місце), споживчого сектору, а також неухважність влади і бізнесу до соціальних проблем [11].

За даними Звіту про конкурентоспроможність України ВЕФ 2008, Черкаська область замикає рейтинг регіонів, займаючи 93 місце серед 134 країн і областей [12]. Попереду області з балом 3,86 йдуть Боснія і Герцоговина, наступними після неї Вірменія (3,82) та Шрі-Ланка (3,81). Низька оцінка конкурентоспроможності з балом 3,85 є результатом показників нижче середнього рівня в інституціональному розвитку (державні, суспільні і приватні), інфраструктурі, інноваціях та рівні розвитку бізнесу. За іншими складовими показники області дорівнюють середнім показникам по Україні в цілому (макроекономічна стабільність, охорона здоров'я й початкова освіта, ефективність ринку праці, технологічна готовність) або набагато нижчі за середні показники (вища освіта й професійна підготовка, розвиненість фінансового ринку, рівень розвитку бізнесу). Черкащина не показала себе з позитивного боку за жодною з 12 складових Індексу Глобальної Конкурентоспроможності.

У 2004 році в Черкаській області спостерігається один з найвищих темпів впровадження інновацій на промислових підприємствах (154%). При цьому, обсяг експорту інноваційної продукції в регіоні найнижчий (1,8% до загального обсягу відвантаженої продукції). Однією з основних причин такої ситуації є відсутність дієвої системи заохочення інноваційної активності суб'єктів господарювання. У 2008 році частка інноваційної продукції у загальному обсязі реалізації промислової продукції Черкаського регіону склала 13,6%, що в 2 рази перевищує показник 2000 року. За період з 2000 – 2008 рр. загальна сума витрат на фінансування технологічних новацій зросла в 2,5 рази. При цьому за рахунок державного бюджету у 2008 році в загальному підсумку витрат профінансовано 4,58%, тоді як сума власних коштів підприємств склала 94,5%. З метою підвищення рівня інноваційної активності у грудні 2008 року було укладено договір про спільну діяльність щодо створення і функціонування проекту «Міжнародний високотехнологічний кластер «Черкаси», одним з головних завдань якого стане розробка і реалізація регіональної Стратегії підвищення конкурентоспроможності Черкаської області на інноваційній основі з метою забезпечення сталого розвитку регіону.

До сильних сторін економічного розвитку, бізнесу та підприємницького потенціалу в першу чергу відноситься багатогалузевий господарський комплекс зі значною часткою хімічної промисловості та зростаючою часткою машинобудування, наявність місцевих родовищ корисних копалин. Слабкі сторони регіону виділяють з огляду на недостатню розвиненість середніх та малих підприємств, повільні зміни економічної структури промислового виробництва, зношеність виробничих фондів та застарілі технології, високу затратність та низьку ефективність більшості виробництв, низький рівень притоку зовнішнього капіталу, недостатній обсяг інвестицій у високотехнологічне виробництво, високу залежність економіки області від енергетичних ресурсів. Можливості регіону пов'язуються, перш за все, з вигідним геополітичним положенням для міжрегіонального співробітництва, зростанням кількості підприємств на інноваційній основі, участю в міжнародних проектах та програмах з європейськими країнами. Реалізація вказаних можливостей потребує підвищення інвестиційної привабливості регіону, покращення механізмів регулювання промислового розвитку з використанням методів прямого та непрямого впливу, узгодження функцій державного управління та діяльності місцевих органів виконавчої влади; впровадження диференційованого податкового навантаження суб'єктів господарювання, зниження ризиків вкладення коштів інвесторів в реальний сектор економіки, зменшення частки тіньового сектора економіки [9].

Подолання існуючих перешкод для створення сприятливих умов діяльності промислових підприємств потребує: на законодавчому рівні – удосконалення законодавчої бази в напрямку спрощення, прозорості та зрозумілості для представників підприємницьких структур, забезпечення інтенсифікації заходів у напрямку збереження та розбудови економічного потенціалу регіону, досягнення збалансованості галузевої структури з огляду на наявні людські, інституційні, фінансові та матеріальні ресурси; на рівні органів виконавчої влади – реалізація дієвих інструментів розвитку ринкової інфраструктури з огляду на посилення міжнародних чинників ефективності бізнесу; досягнення гармонізації участі влади, неурядових організацій та приватного сектора та їх взаємодії у вирішенні питань регіонального розвитку; підтримка адекватного рівня інформаційно-аналітичного забезпечення; турбота про належне місце вітчизняного бізнесу у свідомості населення; на рівні приватного сектора – активізація зусиль в напрямку самоорганізації бізнес-сектору з метою підвищити результативність господарської діяльності.

Традиції ведення бізнесу та психологія населення регіону є важливою складовою підприємницького середовища. З метою налагодження ефективного діалогу з населенням, зокрема через засоби масової інформації, необхідно забезпечити доступність інформації щодо реалізації заходів по розвитку промислового сектора регіону та проблем, що гальмують цей процес. Зокрема, розміщення актуальної інформації в глобальній мережі для суспільного обговорення; співробітництво в розробці проектів і програм регіонального розвитку до їх затвердження з асоціаціями підприємців та іншими незалежними діловими інститутами; організація круглих столів для ознайомлення зі змінами в нормативно-правовому середовищі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Створення сприятливих умов для розвитку бізнесу – є стратегічною метою забезпечення економічної та соціальної стабільності в країні. Динамічний розвиток Черкащини потребує інтенсифікації заходів у напрямку збереження та розбудови економічного потенціалу регіону, досягнення збалансованості галузевої структури з огляду на наявні людські, інституційні, фінансові та матеріальні ресурси; а також запровадження дієвих механізмів реалізації заходів

по розвитку промислових підприємств за підтримки державних органів.

Забезпечення іміджу привабливості для притоку достатніх обсягів внутрішніх та зовнішніх інвестицій потребує активізувати реалізацію власних можливостей регіону та незадіяних потенційних резервів, переваг та сильних сторін, які існують в розвитку регіону, створити умови для стабільного економічного зростання, посилити вплив на кількісні параметри соціально-економічних показників.

Подолання існуючих перешкод потребує належного забезпечення підтримки пріоритетних та структурно визначених для регіону промислових виробництв, розвиток яких дозволить підвищити економічну ефективність регіону в цілому.

Література

1. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні: Національна доповідь / К. О. Ващенко, З. С. Варналій, В. Є. Воротін, В. М. Геєць, Е. М., Кужель О. В., Лібанова та ін. – К., Держкомпідприємство, 2008. – 226 с.
2. Загальнодержавна цільова економічна програма розвитку промисловості на період до 2017 року // Міністерство промислової політики України // www.industry.kmu.gov.ua
3. Про програму «Черкащина – 2010» // Черкаська обласна державна адміністрація. Розпорядження від 26.07.99 № 290 // www.uazakon.com
4. Головне управління статистики в Черкаській області // www.stat.cherkassy.ua
5. Україна в 2008 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: Монографія / За заг. ред. Ю. Г. Рубана. – К.: НІСД, 2008. – 744 с.
6. Конкурентні переваги територій у боротьбі за інвестиції. Рейтинг міст і регіонів України / Інститут реформ // www.ir.org.ua
7. Бізнес-середовище розвитку підприємництва в Україні. Проект «Дослідження підприємницької діяльності в Україні». МФК. 2002 – 2007 роки // www.ifc.org/ukraine
8. Рейтинг инвестиційної привлекательності регіонів України. Експерт Україна № 49 от 26.12.05 // www.expert.ua/articles/25/0/1412
9. Стратегія розвитку Черкаської області до 2015 року Черкаська обласна державна адміністрація // www.oda.ck.ua/index.php?lng=ukr§ion=8&article=267
10. Динаміка зростання та ризику нестабільності економіки України в 2008 році / Я. Ж. Жаліло [та ін.]; за заг. ред. В. Є. Вороніта. – К.: НіСД, 2008. – 108 с.
11. Марциновський В. Регіони просять вогню // Український діловий тижневик «Контракти» № 30 від 28.07.08 // www.kontrakty.com.ua
12. Звіт про Конкурентоспроможність України 2008 // www.feg.org.ua/docs/final_ua.pdf

Надійшла 22.05.2009

УДК 332.14

Л. П. ШВЕЦЬ

Хмельницький національний університет

Н. П. ЗАХАРКЕВИЧ

Хмельницький університет управління та права

ПРОГНОЗУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

В статті розглянуті особливості прогнозування показників інноваційного розвитку виробничого потенціалу регіону на основі розробки трьох сценаріїв розвитку подій: оптимістичного, реалістичного та песимістичного. Визначено напрями стимулювання інноваційної активності підприємств промислового виробництва регіону.

The features of prognostication of indexes of innovative development of production potential of region are considered on the basis of development of three scenarios of events' development: optimistic, realistic and pessimistic. The directions of stimulation of innovative activity of enterprises of industrial production of region are determined in the article.

В ринкових умовах господарювання досягнути високого рівня інноваційності виробничого потенціалу регіону можна лише на основі запровадження конкретних механізмів його розвитку. Це вимагає розробки (в рамках стратегій соціально-економічного розвитку) стратегій зміцнення і сприяння підвищенню інноваційності та конкурентоспроможності виробничого потенціалу регіону.

Вагомий внесок у розробку проблеми інноваційного розвитку економіки країни та її регіонів на основі трансформаційних перетворень зробили такі вчені-економісти: П. Бубенко [1], М. Долішній [2], С. Дорогунцов [3], Н. Іванов [4], С. Писаренко, О. Луцків [5] Д. Стеченко [6] та інші.

Проте, недостатньо дослідженими залишаються питання аналізу і оцінки впровадження регіональних стратегій підвищення інноваційності виробничого потенціалу, не запропоновано інструменти